

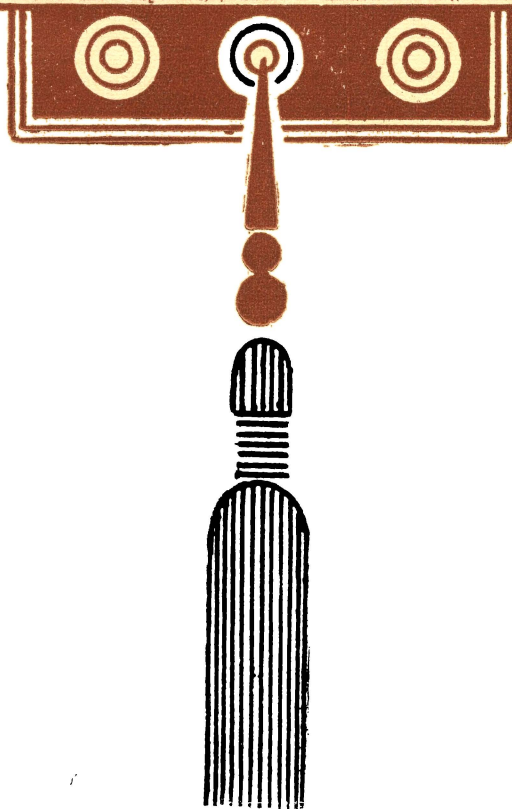
С(Калм)
А 724
52 988

91 +

ХАЛЬМГ КЕЛ, ЛИТЕРАТУР, ТУУЖ НОМАР ЖИНЖЛГЧ ИНСТИТУТ

ХАЛЬМГ
ПОЭЗИН
АНТОЛОГ

✓
ХАЛЬМГ ГОСИЗДАТ
ЭЛСТ—1962

Көктән Элдә

Көктән Элдә (1916), 1944 жылас авн КПСС-н член. Шүлгүд 1935 жылас авн эклж бичсн, шүлгүднъ газетд болн журналмудт барлгдсн.

Эн шүлгүднъ «Мана цагин һарднр» (1940), «Андһар» (1942) гидг хураңһу-дегтр-мүдәр Хальмг дегтр барлач һарһсн. 1941 жыл «Улан туг» гидг журналд «Оньчхан жирһл» гидг шүлгәр бичсн романь барлгдсн. «Дурн» болн «Эрдни чолун» гидг хойр дегтрар барлгдсн.

Көктән Элдә «Оньчхан жирһлин» шүлгүд цуглулад «Һашута цаг» гидг хураңһу һарһв.

Москвад болн Элстд Көктән Элдән шүлгүдин хойр хураңһу орс келәр орчул-гдж барлгдв.

Көктән Элдә кесг келврмүдин, очерксин автор. «Үүрнр таньлтдн» гидг 6 зурета наад бас бичв.

1940 жылас авн бичәчнрин нишцәнә член.

* * *

ЭЭЛӘ

Ээлә ики деер
Эргәд деләд ниснә,
Эндк халунас зулсар
Ээлтә элвг аһарар киилнә.

Ниссн бәэдлинъ үзәд
Нәэхлсн далвагтнъ дурлув,
«Ээлә»,— гиж хәәкрәд,—
«Энүгән ас»,— гивв.

Нарн дораһар орад
Нааран бууж делв,
Ээлә өөрм ирәд
Нанд иигж келв:

«Урн эцгин көвүн,
У цагин үрнч.

Ухан, сурһуляр кесн
Унх аһарин мөртәч.

Чи нанд бахтхар
Чеежл эн керг,
Омгта эврәннъ чидләр
Орчлң цугтнъ эрг.

Иигж ээлә келчкәд
Ики деегшән һарв,
Ээлән келсн үгд
Элдв кевәр ханув.

Ард, ардаснь цувад
Аһарин күлгүд цервнә,
Ар далаг һатлад
Амулң менд ирнә.

НАРГ

	халх.		халх.
Хальмг олн эмтнэ поэзы (нүр үг) .	3		
Революцин өмнк цага поэзы			
Жаһр (Догшн Шар Гүргүһин бөлг)	9	Сөңгин дун . . .	103
Тавн ор һарһсн Тэк бирмс хан . . .	36	Берән бенз модн . . .	103
Өөрдин үрн	52	Хар уһһна жора . . .	103
Геср Богд хаани туужас . . .	59	Нәрн холин бурһсн . . .	104
Магталмуд:		Иньгтән дуулсн дун . . .	104
Хоңһрин көк һалзна магтал . . .	67	Сәәхн зеерд мөрн . . .	104
Адуч күүнә магтал	67	Цаһан тавгта кер . . .	104
Баахн көвүд, залус биилхлэ магтдг магтал	67	Хар тәрәһән хадхнь . . .	104
Биилсн күүкд магтдг магтал . . .	67	Хадлһна дун	105
Ижл көвөн нутга магтал	68	Дурна туск дуд:	
Хар һазра нутга магтал	68	Кооку	106
Дунд нутга магтал	68	Акчин улан бетк	106
Йөрәлмүд:		Сартг эрэтә цииц	106
Баһчудин нәр йөрәлһн	73	Нимгн цаһан альчур	106
Һурвн савла тәвдг йөрәл	73	Киштә	107
Күүкнә хулд ишклһнә йөрәл . . .	73	Кеәмә	107
Шин буулһсн бер йөрәлһн	74	Бичкәкән, бичкәкән богшурһас . . .	107
Хаалһин йөрәл	74	Төгрәш	107
Өмсүһин йөрәл	74	Занди модиг	107
Шин хувц өмссн кү йөрәлһн . . .	74	Зурһан	108
Шин бүүрин йөрәл	75	Саглр	108
Хаврин йөрәл	75	Сеерин харһа	108
Шин һарсн күүкд йөрәдг йөрәл . .	75	Һууһин һурвн гермүд	108
Унуулсн мөрнә йөрәл	75	Һазаран көлтә һалзн	108
Далн хойр худл	80	Нәрхн сүүлтә начн	109
Кемәлһн	85	Махлань юуна арсмб?	109
Шүлгһсн ут туульс		Гер-мал боллһна, өрк-бүлин, бәәдл-жирһлин дуд:	
Бор богшурһа	91	Татдг тәмкән татич	110
Цөн малта Цөңгтл гидг эмгн өвгн хойр	92	Дааһн мөрн дальтрмтха биший . . .	110
Дуд.		Көк делтә күрн	110
Туужин дуд:		Өндр хар толһаднь	110
Жаһр	99	Һурвн зууна кер	111
Алтан хаһна шилнь	99	Сайг сәәхн саарл	111
Мазн баатр	99	Хар кели-тоһрун	111
Кер халтр мөрнь	100	Өндр уулин бел	111
Цастин цаһан уул	100	Зун шарһ мөрн	112
Увш хан	100	Тавн шарһ мөрн	112
Сөм хамрта парнцс	100	Утхн сүүлтә улань	112
Мөңгн урлта бор	101	Хавр болхин цагт	113
Мандлж һарсн нарнь	101	Заагин өндр моднд	113
Ярһа кер	101	Алта деернь һархнь	113
Гертәс һарад йовхнь	101	Һашухн дуута хоһр һалун	113
Эрвлэгсн шуурань	102	Сал гидг һол	113
Авъясин болн күч-көлснә дуд:		Богд уулин бел	113
Саглр харһа намч	103	Шур өнгтә бор	113
		Бор эргин харцх	114
		Утхн сүүлтә улан	114
		Зүркн иньг	114
		Шар шилин һунзд	114
		Дамбрлһна болн шогин дуд:	
		Эрвн делтә кер	115

халх.

Залху улсин дун . . .	115
Ялуха . . .	115
Бичкн арлин хулсн . . .	115
Ончхан Жирһя:	
Сөн . . .	119
Андһар . . .	119
Һундл . . .	119
Түрүн күр . . .	120
Ицг . . .	120
Дамбрлһн . . .	120
Бичэ ууль . . .	120
Казамдин терзэр . . .	121
Герэсн . . .	121
Дөрлдэн . . .	122
Тохман дуудулий . . .	124

Советин цагин дуд

Советск хальмгин олн әмтнә дуд:

Оһтр бор мөрн . . .	127
Өндр улан туг . . .	127
Городовиковин туск дун . . .	127
Буурл һалзн мөрн . . .	128
Күсл . . .	128
Ленинд нерәдсн дун . . .	128
Ленин . . .	128
Ленинә туск хальмг дун . . .	129
Бумбин орн . . .	129
Эрәсә мана Төрскн . . .	129
Комсомол, уралан . . .	129
Пионерин дун . . .	129
Бат, бат колхозмуд . . .	130
Колхозникудин дун . . .	130
Хар, хар мөрднь . . .	130
Байрта теегин дун . . .	130
Хөөчин дун . . .	130
Трактор . . .	131
Сөнгин дун . . .	131
Эрдмин цергин дун . . .	131
Мана дун . . .	131
Улан цергчнрин дун . . .	132
Нүүдлә . . .	132
Иньгин седкл . . .	132
Деләш . . .	133
Иньг чамдан . . .	133
Ухан тусад урснала . . .	133
Коммунистическ бригадин марш . . .	133
Элстин вальс . . .	134
Саальчин дун . . .	134
Бембшә Эрднь . . .	134
Хөөч Велигури . . .	134
Теегин иньгүдин дун . . .	135

Советск цага поэзъ.

Йөрәлмүд:

Коммуна партъ йөрәсн йөрәл . . .	139
Советин йос йөрәсн йөрәл . . .	139
Улан цергт морджах көвү йөрәлһн . . .	139

Советск хальмг шүлгчнр:

Кануков Харти . . .	143
Хальмг угатьрин дун . . .	143
Шажна хувргин йовдл . . .	144
Манжин Нимгр . . .	148
Тавн талта одн . . .	148
Эн цуһар хавр . . .	150
Аду, өскый, аду . . .	151
Элст хотл балһсн . . .	151
Мал асрсна амн тоста . . .	151
Малин төлин төлә . . .	152

халх.

Калян Санж . . .	153
Бригадир . . .	153
Социализм бүрдәх баатрмудт . . .	156
Ленин . . .	157
Поэт . . .	157
Партъдан ханлт . . .	159
Юрий Гагаринд (дун) . . .	159
Сусен Аксен (Дендән Айс) . . .	160
Болд зүркн . . .	160
Теегин үрн . . .	161
Тамарин туск дун . . .	166
Ленинград . . .	166
Хавр . . .	167
Жаңһрин байрла . . .	167
Сән-Белгин Хаср . . .	170
Зан бодн Мазн баатр (хальмг дәәч түүк) . . .	170
Олна бөк «Өнчн бөк поэмәс» . . .	176
Партъ Әмн зүркн . . .	177
Мини һазрин зүркн . . .	178
Иньгтән өгсн зург . . .	178
Живртә күн . . .	178
Басңга Баатр . . .	180
Социализмин орн . . .	180
Адучин Бадмд . . .	183
Экин туск частр . . .	183
Советск шүлгчин частр . . .	184
Нанд көгшрлт уга . . .	184
Сар . . .	184
Леежнә Церн . . .	185
Төрскнә туск дун . . .	185
Домбр болн дун . . .	185
Майин нарн . . .	186
Баһчудин дун . . .	186
Өвгнә йөрәл . . .	186
Менд бә . . .	187
Аавдан . . .	187
Киштә . . .	188
Ухам тусад урснал . . .	189
Уулин күүкнд . . .	189
Басңга Мукөвүн . . .	190
Улан цергч үр Болдаев . . .	190
Тедн ю авхар седжәнә, тегәд ю авчана . . .	191
Авшг . . .	191
Харал . . .	192
Шавалин Дава . . .	193
Буйн иктә йосмб . . .	193
Эңкр Ленинә партян йөрәжәнәв . . .	193
Баһчудан йөрәлһч . . .	194
Жирһлин булг совхозан йөрәлһн . . .	194
Хар һазр малар дүүрнә . . .	195
Эрнжәнә Константин . . .	197
Аавдан . . .	197
Максим Горькийд . . .	199
Улан туг . . .	199
Ленинәр нартсн һазр . . .	201
Хөөчин туск дун . . .	201
Киштә зүркд . . .	201
Баатрин дүр бәәх . . .	202
Лижин Эрнцн . . .	204
Эңкр төрскм . . .	204
Зүрк байрлулна . . .	204
Эрднь . . .	205
Нийһин дөрлдән . . .	205
Жирһлин булг көдлмш . . .	205
Пушкинд . . .	206

	халх.		халх.
Зөргтэ захсчир	206	Санһан Леонид	257
Холд дунь соңсгдна	206	Орс ахдан	257
Экин дурн	207	Ленинэ йирдгч өөнд	258
Дурна чидл	207	Хальмг күүкнэ хэрү Пушкинд	258
Шавта зүркн	207	Бамб цецг	259
Инжин Лиж	208	Ижлин усн теегүр ирх	259
Поэтд	208	Тарас Шевченкод	260
Эрәсэлә мөнкинд хамдан	208	Йиртмжин эзн	260
Шин урһц	209	Эрднин Муутл	261
Элстин тосхачнрт	209	Эрднин Муутл	261
Городовиковд	209	Зөрг болн серл	261
Көгшн партизана үг	210	Хаврин Ижл	262
Жаһһрч күүкид	210	Мана чидл	262
Ленинэ нилч	210	Керсү меклә	263
Даван Нэрә	212	Ус үзлгө — һосан тээлдгө	263
Теегт болсн үкл	212	Улан цергчин андһар	264
Теегин хуврлт	213	Жимбин Бембә	265
Теңгст болсн аюл	214	Ах дү хойр (поэмн тасрха)	265
Күүкн дээч	215	Ленин партылә әмһь негн	266
Доржин Басн	218	Ончта одн	267
Хойр нүр (поэм)	218	Элвг теегм дуулнач	267
Байн теегм байрта	221	Ни бәәлһнә элч	267
Дәәчин эк	222	Диилгдсн шуурһн	268
Ленинә нертәһәр	222	Ванькин Намру	270
Байр	225	Бичкн манач	270
Көктән Элдә	226	Хаврин туск тодлврмуд	270
Ээлә	226	Санһжин Босә	272
Ончхан Жирһл	226	Нарма	272
Ээждән	229	Үрндән	275
Үүрин туск санл	230	Төрскм улм цецгрнә	275
«Восток» кермин эзн	232	Сүркә	275
Нармин Морхаж	233	Бичә уйд иньгм!	276
Алтн һасн (поэмн тасрха)	233	Наташа	276
Әәмгин коммунистһр	233	Ильич	276
Жирһтн, күүкдм!	236	Тамара	276
Парть мана зүркнд	236	Балакан Алексей	278
Аһарар нистг комсомол	237	Ленин	278
Хойр иньг	237	Советин одн	278
Көглтин Дава	239	Буревестник	279
Дурн болн дән (поэмн тасрха)	239	Днепр һолин көвәд	279
Диилһһни төлә	242	Теегин һол	279
Аакун шор-үлд тайг	243	Хальмг минь	280
Цаг болн күсл	243	Иньглһһн	280
Зүркнә дун	243	Баһ насм	280
Седкл	244	Ханлт	280
Көдлмшин чинр	244	Цецгә	281
Хоньна Михаил	245	Хүрм	281
«Үннә төлә»	245	Темән	282
Хөөчин зөрг	249	Бембин Тимофей	284
Хальмг гергнд	250	Дун	284
Шин уульһцд	250	Цагин чиклвр	284
Түлмжин Михаил	252	Зүүндән	285
Торһа	252	Седкл туссн иньгшн	285
Хөөчин дун	252	Күсл	285
Мини тег	253	Алдр Ленинә залврар	286
Ленинә дуудвр	253	Жимбин Андрей	287
Босха	254	Манц деер	287
		Мини күсл	289

	халх.		халх.
Эндрк тег	289	Харцхан Моңһл .	295
Иньгүд	290	Өрэн маанһарла . . .	295
Байдын Санжара	291	Ильичин ачһр . . .	295
Ленинэ туск ухан .	291	Угта төрскм туурна . . .	295
Лирическ шүлгүд .	291	Трактор көлглдг үүртән .	295
Москва	292	Жилмүд орад һартха . . .	296
Шин жил	293	Делкә төвкнүн бээтхә . . .	296
Хәрг чамдан	293	Малчһр	296
Хәрин күүнә хажуд .	294	Зүүдн	297
Өрәсә	294	Үсәрәд орсн хурт	297
		Эс медгдм үгмүдин цээлһвр .	299

АНТОЛОГИЯ КАЛМЫЦКОЙ ПОЭЗИИ.

(на калмыцком языке)

Редактор *А. Сусеев.*
Художники *Н. А. Санджиев* и *Д. В. Сычев.*
Художественный редактор *Н. Д. Будников.*
Технический редактор *Т. А. Гайдаш.*
Корректор *Х. А. Бадмаева.*

Калмыцкое государственное издательство, г. Элиста, 1962 г.

Сдано в набор 25. VIII-62 г. Подписано к печати 2.XI-62 г.

Уч.-изд. л. 33. Печ. л. 26,03. Бумага 70×108¹/₁₆.
тираж 1 000 экз. Заказ № 5628. К00117. Цена в переплете 1 руб. 75 коп.

Краевая типография, г. Ставрополь, ул. Артема, 18.